

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання
практичних робіт та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

*(для студентів денної та заочної форм навчання,
спеціальності 263 – Цивільна безпека,
освітньої програми «Цивільний захист»)*

Методичні рекомендації для виконання практичних робіт та самостійної роботи з дисципліни «Правові основи організації забезпечення цивільного захисту» (для студентів денної та заочної форм навчання, спеціальності 263 – Цивільна безпека, освітньої програми «Цивільний захист») / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. С. В. Нестеренко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 43 с.

Укладач канд. техн. наук, ст. викл. С. В. Нестеренко

Рецензент

Г. В. Фесенко, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності (Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова)

Рекомендовано кафедрою охорони праці та безпеки життєдіяльності, протокол № 1 від 29.08.2017.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Практична робота № 1 Структура і повноваження державної служби України з надзвичайних ситуацій в галузі пожежної та техногенної безпеки.....	5
Практична робота № 2 Критерії розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику від провадження господарської діяльності.....	21
Практична робота № 3 основні положення нормативно-правових актів щодо проведення процедур паспортизації, ідентифікації та декларування потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної небезпеки. основні положення нормативно-правових актів щодо розробки суб'єктами господарювання плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій та аварій.....	26
Практична робота № 4 Застосування посадовими особами центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки заходів реагування.....	32
Список рекомендованої літератури.....	42

ВСТУП

«Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту» – це дисципліна, яка вивчається у вищих навчальних закладах з метою формування у майбутніх фахівців знань, щодо стану і проблем у сфері цивільного захисту України, заходів і засобів цивільного захисту, організації цивільного захисту на об'єктах господарської діяльності згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами.

Забезпечення реалізації державної політики в сфері цивільного захисту здійснюється *єдиною державною системою цивільного захисту*, яка складається з функціональних і територіальних підсистем та їхніх ланок.

Основним завданням цивільного захисту при виконанні надзвичайних ситуацій є захист населення.

Тому є необхідність функціонального підходу на підприємствах впроваджувати і підтримувати певну нормативну базу, що визначає основні аспекти працезахоронної діяльності та забезпечення цивільного захисту.

Практична робота № 1

СТРУКТУРА І ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В ГАЛУЗІ ПОЖЕЖНОЇ ТА ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

2.1 Основні завдання і функції Державної служби України з надзвичайних ситуацій

2.2 Права Державної служби України з надзвичайних ситуацій

2.3 Організаційно-штатна структура Державної служби України з надзвичайних ситуацій

2.4 Повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

ДСНС України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» та іншими актами Кабінету Міністрів України.

Основні завдання і функції Державної служби України з надзвичайних ситуацій

Основними завданнями ДСНС України є:

1) реалізація державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;

2) здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб;

3) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначених сферах;

4) реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності.

Функції ДСНС України:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та подає їх в установленому порядку Міністрові внутрішніх справ;

2) здійснює безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту;

3) формує проекти планів у сфері цивільного захисту державного рівня на мирний час та в особливий період, подає їх Міністрові внутрішніх справ для внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України, організовує планування заходів цивільного захисту центральними та місцевими органами виконавчої влади;

4) проводить підготовку органів управління функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту та їх ланок;

5) вносить національному органу стандартизації в установленому порядку пропозиції щодо необхідності створення та припинення діяльності технічних комітетів стандартизації у сфері цивільного захисту;

6) здійснює заходи щодо створення, утримання та реконструкції фонду захисних споруд цивільного захисту, ведення їх обліку, забезпечує разом з відповідними органами та підрозділами цивільного захисту, місцевими держадміністраціями здійснення контролю за готовністю зазначених споруд до використання за призначенням;

7) здійснює заходи щодо впровадження інженерно-технічних заходів цивільного захисту, готує пропозиції щодо віднесення населених пунктів та об'єктів національної економіки до груп (категорій) із цивільного захисту, надає на запити замовників вихідні дані та вимоги, необхідні для розроблення та планування таких заходів;

8) здійснює заходи щодо радіаційного і хімічного захисту, координує та контролює здійснення заходів щодо захисту населення і територій у разі виникнення радіаційних аварій та надзвичайних ситуацій, пов'язаних із виливом (викидом) небезпечних хімічних речовин;

9) здійснює разом із центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями прогнозування імовірності виникнення надзвичайних ситуацій, визначає показники ризику та здійснює районування території України щодо ризику виникнення надзвичайних ситуацій;

10) веде державний облік, реєструє та зберігає матеріали гідрометеорологічних спостережень, веде інформаційну базу гідрометеорологічних даних та даних про стан навколишнього природного середовища;

11) видає експертні висновки про рівень надзвичайної ситуації, веде їх облік;

12) координує діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, суб'єктів господарювання щодо здійснення заходів з евакуації населення;

13) забезпечує здійснення заходів з мінімізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пов'язаних із технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності під час проведення антитерористичних операцій, а також проводить просвітницьку та практично-навчальну роботу з метою підготовки населення до дій в умовах вчинення терористичного акту;

14) залучає підрозділи пошуково-рятувальних сил та аварійно-рятувальних служб центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та координує їх діяльність під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій державного і регіонального рівня, організовує проведення пошуково-рятувальних робіт та здійснює контроль за їх проведенням;

15) організовує та здійснює заходи з професійної підготовки особового складу органів і підрозділів цивільного захисту та психологічного захисту населення у разі загрози виникнення і виникнення надзвичайних ситуацій;

16) проводить через підрозділи Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту піротехнічні роботи, пов'язані із знешкодженням вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після воєн, сучасних боєприпасів та підричних засобів (крім вибухових пристроїв, що використовуються у терористичних цілях), за винятком територій, на яких розміщені і постійно дислокуються військові частини, установи, військові навчальні заклади, підприємства та організації Збройних Сил, інших військових формувань, утворених відповідно до законів;

17) вносить Міністрові внутрішніх справ пропозиції щодо формування переліку суб'єктів господарювання, галузей та окремих територій, що підлягають постійному та обов'язковому аварійно-рятувальному обслуговуванню, а також порядку здійснення такого обслуговування;

18) здійснює атестацію та сертифікацію аварійно-рятувальних служб і рятувальників;

19) забезпечує гасіння пожеж, рятування людей, надання допомоги в ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха та інших видів небезпечних подій, що становлять загрозу життю або здоров'ю людей чи призводять до завдання матеріальних збитків;

20) створює оперативний матеріальний резерв для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків;

21) організовує та забезпечує охорону від пожеж підприємств, установ, організацій та інших об'єктів на підставі договорів;

22) реалізує в межах повноважень, передбачених законом, державну політику у сфері волонтерської діяльності щодо надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок стихійного лиха, екологічних, техногенних та інших катастроф, а також щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;

23) координує проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт авіаційними силами та засобами ДСНС України, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності;

24) вносить до відповідних органів пропозиції щодо припинення польотів у разі порушення вимог нормативних документів з питань пошуково-рятувального забезпечення до усунення недоліків;

25) здійснює оповіщення та інформування центральних та місцевих органів виконавчої влади про загрозу виникнення і виникнення надзвичайних ситуацій, методичне керівництво щодо створення і належного функціонування систем оповіщення цивільного захисту різного рівня;

26) здійснює впровадження та забезпечує функціонування і розвиток системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112;

27) забезпечує проведення гідрометеорологічних, геліофізичних спостережень, фонових радіаційних та базових спостережень за станом забруднення навколишнього природного середовища;

28) надає органам державної влади, органам місцевого самоврядування і населенню безоплатну інформацію загального користування про фактичні та очікувані зміни гідрометеорологічних умов і стану навколишнього природного середовища, здійснює попередження про небезпечні та стихійні гідрометеорологічні явища, а також гідрометеорологічне обслуговування суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, діяльність яких залежить від гідрометеорологічних умов, у тому числі підприємств енергетики, агропромислового комплексу, комунального господарства, цивільної авіації та інших видів транспорту;

29) забезпечує прогнозування погоди, гідрологічного режиму водних об'єктів, небезпечних і стихійних гідрометеорологічних явищ, урожайності сільськогосподарських культур;

30) взаємодіє з міжнародними організаціями і національними гідрометеорологічними службами іноземних держав, представляє Україну у Всесвітній метеорологічній організації, бере участь в межах повноважень, передбачених законом, у реалізації Рамкової конвенції ООН про зміну клімату;

31) виконує акти Верховної Ради України, Президента України про надання Україною гуманітарної допомоги іншим державам, у тому числі організовує закупівлю послуг із завантаження, вивезення та складування вантажів, здійснює їх супроводження до місця призначення та передачу отримувачам гуманітарної допомоги;

32) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом:

- здійснення державного контролю у сфері гідрометеорологічної діяльності;

- реалізацію державної політики з питань медичного та біологічного захисту населення в разі виникнення надзвичайних ситуацій;

33) здійснює ліквідацію медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій, надання екстреної медичної допомоги у зоні надзвичайної ситуації (осередку ураження) постраждалим та рятувальникам, заходи з медичного забезпечення (лікувально-профілактичні, санітарно-гігієнічні заходи, медичне постачання та санаторно-курортне лікування) осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, ветеранів служби цивільного захисту (війни), членів їх сімей, медичне обслуговування учнів (вихованців) навчальних закладів ДСНС України;

34) організовує провадження наукової, науково-технічної, інвестиційної, інформаційної, видавничої діяльності, сприяє створенню і впровадженню сучасних інформаційних технологій та комп'ютерних мереж, є замовником наукових робіт, бере участь у проведенні прикладних науково-дослідних робіт, розробляє та затверджує галузеві стандарти з питань, що належать до компетенції ДСНС України;

35) вносить Мінекономрозвитку пропозиції щодо державного замовлення на підготовку фахівців у відповідній сфері;

36) здійснює підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, державних службовців і працівників апарату ДСНС України, а також осіб, включених до кадрового резерву;

37) здійснює функції з організації та навчально-методичного забезпечення навчання (підвищення кваліфікації за цільовим призначенням) керівних кадрів і фахівців центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту;

38) організовує навчання населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях, розробляє і затверджує відповідні організаційно-методичні рекомендації та програми з підготовки населення до таких дій;

39) організовує і здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням вимог законів та інших нормативно-правових актів з питань техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання;

40) організовує та проводить перевірку стану готовності функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту та відповідних органів управління ними до дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

41) здійснює безпосередньо та через свої територіальні органи реєстрацію декларацій відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки;

42) здійснює державний нагляд (контроль) за:

- вжиттям інженерно-технічних заходів цивільного захисту відповідно до закону;

- діяльністю аварійно-рятувальних служб, станом їх готовності до реагування на аварії та надзвичайні ситуації, а також вживає заходів до зупинення діяльності неатестованих аварійно-рятувальних служб у порядку, визначеному законодавством;

- дотриманням періодичності навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту, та вживає заходів для усунення виявлених недоліків;

43) здійснює відповідно до закону ліцензування господарської діяльності з надання послуг і проведення робіт протипожежного призначення;

44) проводить оцінку відповідності у сфері цивільного захисту згідно із законодавством;

45) розглядає у разі звернення фізичних чи юридичних осіб:

- проектну документацію щодо влаштування засобів протипожежного захисту (систем пожежогасіння, пожежної сигналізації, оповіщення про пожежу та управління евакуацією населення, проти димного захисту, пожежного спостереження, вогнезахисної обробки будівельних конструкцій (виробів, матеріалів), автоматизованих систем раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення), а також бере участь у прийманні проведених робіт із влаштування зазначених засобів;

- технічні завдання і робочі проекти на автоматизовані системи раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення;

- проектну документацію на будівництво захисних споруд цивільного захисту, а також розділ щодо інженерно-технічних заходів цивільного захисту у складі містобудівної документації;

46) перевіряє наявність і утримання в стані готовності автоматизованих систем раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення в разі їх виникнення та систем протипожежного захисту на об'єктах, які підлягають обладнанню такими системами;

47) перевіряє наявність і готовність до використання в разі виникнення надзвичайних ситуацій промислових засобів захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин, засобів цивільного захисту, стан їх утримання та ведення обліку;

48) складає акти перевірок, видає приписи, постанови, розпорядження про усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, а в разі встановлення порушень, що створюють загрозу життю та здоров'ю людей, звертається безпосередньо та через територіальні органи до адміністративного суду щодо застосування

заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, окремих приміщень, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску та реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту;

49) розробляє та подає в установленому порядку на розгляд Міністра внутрішніх справ для внесення до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо підвищення ефективності захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, удосконалення системи цивільного захисту на відповідних територіях, в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності;

50) подає міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим держадміністраціям та органам місцевого самоврядування інформацію про юридичних та фізичних осіб, винних у порушенні законодавства у сфері цивільного захисту;

51) бере участь у розробленні будівельних норм у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, пропозицій щодо внесення змін до них та визнання їх такими, що втратили чинність, подає Міністрові внутрішніх справ відповідні пропозиції;

52) застосовує адміністративно-господарські санкції за порушення вимог законодавства у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки;

53) здійснює методичне керівництво щодо створення і належного функціонування систем оповіщення цивільного захисту різного рівня;

54) забезпечує інформування громадськості про реалізацію державної політики з питань, що належать до компетенції ДСНС України, та проводить інформаційно-роз'яснювальну, пропагандистську і культурно-масову роботу з популяризації служби цивільного захисту;

55) у разі звернення фізичних чи юридичних осіб надає:

- технічні умови для інженерного забезпечення об'єкта будівництва щодо пожежної та техногенної безпеки;

- методичні рекомендації щодо розроблення та підготовки положень, інструкцій, інших нормативних документів у сфері пожежної та техногенної безпеки, що діють на підприємствах, в установах, організаціях та на інших суб'єктах господарювання незалежно від форми власності;

56) перевіряє відповідно до закону стан:

- готовності до використання за призначенням аварійно-рятувальної техніки, засобів цивільного захисту, а також обладнання, призначеного для забезпечення безпеки суб'єктів господарювання;

- дотримання правил транспортування небезпечних речовин трубопровідним транспортом та порядку їх перевезення транспортними засобами;

– планування та готовності до здійснення заходів з організації евакуації населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій; підготовки населення до дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

57) бере участь:

– у розробленні органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування державних, регіональних програм з питань, що належать до компетенції ДСНС України;

– у розгляді проектів державних, регіональних програм, що розробляються з метою поліпшення захисту об'єктів і територій у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

– у формуванні науково-технічної політики з питань, що належать до компетенції ДСНС України, координації наукових досліджень та впровадженні передового досвіду, досягнень науки, новітньої техніки, продукції протипожежного призначення;

– у роботі комісій з розслідування авіаційних подій;

– у роботі Ради з акредитації та технічних комітетів з акредитації національного органу з акредитації для реалізації технічної політики у сфері пожежної безпеки, а також Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення та Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;

– у розслідуванні пожеж, причин виникнення надзвичайних ситуацій та невиконання запобіжних заходів, а також проведенні оцінки дій органів управління і сил щодо організації та проведення ними рятувальних і інших невідкладних робіт;

– у погодженні у разі звернення фізичних чи юридичних осіб в установленому суб'єктом нормування порядку обґрунтованих відхилень від установлених норм;

– у розгляді проектів об'єктів, що належать суб'єктам господарювання, в частині додержання вимог нормативно-правових актів щодо інженерно-технічних заходів, у сфері пожежної та техногенної безпеки;

– у розгляді проектів містобудівної документації та подає спеціально уповноваженому органу містобудування та архітектури висновки щодо додержання вимог у сфері пожежної та техногенної безпеки;

58) проводить в установленому порядку внутрішній аудит;

59) бере в межах повноважень, передбачених законом, участь у діяльності міжнародних організацій з питань, що належать до компетенції ДСНС України;

60) здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю ДСНС України, підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління ДСНС України;

61) забезпечує надання підпорядкованими підрозділами у передбачених законодавством випадках платних послуг;

62) вносить пропозиції щодо технічного регулювання у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, гідрометеорологічної діяльності, а також щодо встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до

засобів протипожежного захисту та аварійно-рятувальних засобів, пожежонебезпечної продукції;

63) проводить роботи із стандартизації, сертифікації, акредитації та метрологічного забезпечення діяльності з питань, що належать до компетенції ДСНС України;

64) готує та подає на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозиції щодо стратегічних, програмно-планових документів у відповідній сфері та забезпечує їх виконання;

65) забезпечує додержання вимог законодавства з питань охорони праці у ДСНС України;

66) проводить роботу з профілактики правопорушень та додержання дисципліни в органах і підрозділах ДСНС України;

67) здійснює відповідно до законодавства заходи щодо забезпечення правового та соціального захисту осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, пенсіонерів і ветеранів служби цивільного захисту та членів їх сімей, державних службовців і працівників ДСНС України, її територіальних органів, органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;

68) сприяє розвитку соціального діалогу, проведенню консультацій із всеукраїнськими об'єднаннями профспілок і всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців щодо проектів законів, інших нормативно-правових актів з питань реалізації державної політики у сфері трудових відносин, оплати праці, охорони праці, соціального захисту населення;

69) здійснює державні закупівлі в установленому законом порядку;

70) виконує функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління;

71) організовує охорону об'єктів державної власності, що належать до сфери її управління;

72) погоджує проекти нормативно-правових актів, будівельних норм, стандартів, правил, технічних умов і регламентів та інших нормативно-технічних документів з питань, що належать до компетенції ДСНС України, які розробляються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями;

73) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Права Державної служби України з надзвичайних ситуацій

ДСНС України з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх реалізацією в апараті ДСНС України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах, організаціях, що належать до сфери її управління;

2) здійснює добір кадрів в апарат ДСНС України та на керівні посади в її територіальні органи, на підприємства, в установи, організації, що належать до

сфери її управління, формує кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і працівників апарату ДСНС України;

3) організовує планово-фінансову роботу в апараті ДСНС України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах, організаціях, що належать до сфери її управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку;

4) організовує ведення діловодства та архівне зберігання документів відповідно до встановлених правил;

5) забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань з мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

6) забезпечує ефективне і цільове використання бюджетних коштів.

ДСНС України для виконання покладених на неї завдань має право в установленому порядку:

залучати:

- підрозділи пошуково-рятувальних сил та аварійно-рятувальних служб центральних та місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій державного і регіонального рівня та проведення пошуково-рятувальних робіт;

- представників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, фахівців підприємств, установ, організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції ДСНС України;

- органи, організації, сили та засоби центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій (за погодженням з їх керівниками) до участі в навчаннях з питань цивільного захисту;

2) одержувати безоплатно інформацію, документи і матеріали від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб;

3) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до компетенції ДСНС України;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами;

5) використовувати телебачення і радіомовлення для оприлюднення повідомлень про надзвичайні ситуації;

6) здійснювати представництво України в міжнародних організаціях з питань цивільного захисту.

Організаційно-штатна структура Державної служби України з надзвичайних ситуацій

ДСНС України здійснює свої повноваження безпосередньо і через утворені в установленому порядку територіальні органи.

ДСНС України під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами, організаціями.

ДСНС України в межах повноважень, передбачених законом, на основі та на виконання Конституції та законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів МВС видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання.

ДСНС України очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра внутрішніх справ.

Голова ДСНС України:

1) очолює ДСНС України, здійснює керівництво її діяльністю, представляє ДСНС у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями в Україні та за її межами;

2) організовує та контролює відповідно до компетенції виконання в апараті ДСНС України, її територіальних органах Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів МВС України;

3) вносить на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у відповідній сфері, зокрема розроблені ДСНС проекти законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, а також позицію щодо проектів, розробниками яких є інші міністерства;

4) вносить на розгляд Міністра внутрішніх справ проекти нормативно-правових актів МВС України з питань, що належать до компетенції ДСНС України;

5) подає Міністрові внутрішніх справ для затвердження плани роботи ДСНС;

6) забезпечує виконання ДСНС України наказів МВС України та доручень Міністра внутрішніх справ з питань, що належать до компетенції ДСНС України;

7) забезпечує взаємодію ДСНС з визначеним Міністром внутрішніх справ структурним підрозділом МВС України, відповідальним за взаємодію з ДСНС України;

8) забезпечує додержання встановленого Міністром внутрішніх справ порядку обміну інформацією між МВС України і ДСНС України та вчасність її подання;

9) звітує перед Міністром внутрішніх справ про виконання планів роботи ДСНС України та покладених на неї завдань, усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності ДСНС України, її територіальних органів, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях;

10) розподіляє обов'язки між своїми заступниками;

11) затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату ДСНС;

12) призначає на посаду та звільняє з посади за погодженням з Міністром внутрішніх справ керівників та заступників керівників самостійних структурних підрозділів апарату ДСНС України, призначає на посаду та звільняє з посади інших осіб начальницького складу, державних службовців і працівників апарату ДСНС України;

13) визначає з числа посадових осіб апарату ДСНС України головного державного інспектора України, заступника Головного державного інспектора України, старших державних інспекторів України та державних інспекторів України з нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки;

14) призначає на посаду за погодженням з Міністром внутрішніх справ та головами відповідних місцевих держадміністрацій та звільняє з посади керівників територіальних органів ДСНС України;

15) призначає на посаду за погодженням з Міністром внутрішніх справ та звільняє з посади заступників керівників територіальних органів ДСНС України;

16) визначає з числа посадових осіб територіальних органів ДСНС України головних державних інспекторів, заступників головних державних інспекторів та державних інспекторів з нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки на відповідній території;

17) утворює, ліквідує, реорганізовує підприємства, установи, організації, затверджує положення про них (їх статuti), в установленому порядку призначає на посаду та звільняє з посади їх керівників, здійснює в межах повноважень, передбачених законом, інші функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління ДСНС України;

18) скасовує повністю чи в окремій частині акти територіальних органів ДСНС України;

19) забезпечує реалізацію державної політики щодо державної таємниці, контроль за її збереженням в апараті ДСНС України;

20) забезпечує формування в установленому порядку кадрового резерву ДСНС, організацію підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, державних службовців і працівників ДСНС України та осіб, включених до кадрового резерву;

21) вирішує в установленому порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, державних службовців і працівників апарату ДСНС України, керівників територіальних органів ДСНС України, присвоює їм ранги державних службовців (якщо інше не передбачено законом);

22) присвоює в установленому порядку спеціальні звання служби цивільного захисту до полковника служби цивільного захисту включно та класну кваліфікацію особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, вносить в установленому порядку Президентові України подання щодо присвоєння спеціальних звань вищого начальницького складу служби цивільного захисту;

23) вносить в установленому порядку подання щодо представлення осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, державних службовців і працівників апарату ДСНС України, її територіальних органів до відзначення державними нагородами;

24) залучає осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, державних службовців і працівників територіальних органів ДСНС України, а за домовленістю з керівниками – державних службовців і працівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій до розгляду питань, що належать до компетенції ДСНС;

25) утворює комісії, робочі та експертні групи;

26) скликає та проводить наради з питань, що належать до компетенції ДСНС;

27) підписує накази ДСНС України;

28) дає в межах повноважень, передбачених законом, доручення, обов'язкові для виконання особами рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, державними службовцями і працівниками апарату ДСНС, її територіальних органів, органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;

29) затверджує структуру територіальних органів ДСНС України за погодженням з Міністром внутрішніх справ, а також їх штатний розпис та кошторис;

30) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Голова ДСНС України має двох заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом

Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра внутрішніх справ.

Для підготовки рекомендацій щодо виконання покладених на ДСНС України завдань у Службі може утворюватися колегія.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу ДСНС України.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у ДСНС України можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, їх кількісний та персональний склад, положення про них затверджуються Головою ДСНС України.

Гранична чисельність осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, державних службовців і працівників ДСНС України затверджується Кабінетом Міністрів України.

Структуру апарату ДСНС України затверджує її Голова за погодженням з Міністром внутрішніх справ.

Штатний розпис та кошторис апарату ДСНС України затверджує її Голова за погодженням з Мінфіном.

ДСНС України є юридичною особою публічного права, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Казначейства.

Повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки

Відповідно до ст. 67 КЦЗУ «Повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки» до повноважень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, належить:

1) здійснення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства органами та суб'єктами господарювання, аварійно-рятувальними службами, зазначеними у ст. 65 КЦЗУ;

2) здійснення контролю за додержанням вимог техногенної та пожежної безпеки під час проведення робіт із будівництва будівель та споруд, крім об'єктів будівництва I та II категорій складності, площа яких не перевищує 300 квадратних метрів (за винятком об'єктів, вбудованих у будівлі), а також крім індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, індивідуальних гаражів;

3) участь у розробленні державних правил з питань техногенної та пожежної безпеки;

4) погодження у порядку, визначеному законодавством, проектів національних і галузевих стандартів, норм, правил, технічних умов і регламентів та інших нормативно-технічних документів щодо забезпечення техногенної та пожежної безпеки;

5) участь у розробленні положень, інструкцій та інших нормативних актів, що розробляються суб'єктами господарювання у сфері техногенної та пожежної безпеки;

6) здійснення відповідно до закону ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення;

7) проведення перевірки за повідомленнями та заявами про злочини, пов'язані з пожежами та порушенням правил пожежної безпеки;

8) участь у розслідуванні причин виникнення надзвичайних ситуацій та невиконання запобіжних заходів;

9) забезпечення контролю за створенням, збереженням і цільовим використанням матеріальних ресурсів, призначених для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання;

10) складення актів перевірок, приписів про усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки у разі виявлення таких порушень;

11) звернення до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих ділянок, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, ділянок, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей;

12) реєстрація декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки;

13) складення протоколів про притягнення до адміністративної відповідальності та притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб і громадян, винних у порушенні законів та інших нормативно-правових актів у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту;

14) перевірка стану планування та готовності до здійснення заходів з організованої евакуації населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

15) подання Раді міністрів Автономної Республіки Крим, центральним органам виконавчої влади, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування інформації про юридичних та фізичних осіб, винних у порушенні законодавства у сфері цивільного захисту;

16) розроблення нормативно-правових та інших нормативних актів відповідно до компетенції та забезпечення їх прийняття в установленому законом порядку;

17) застосування адміністративно-господарських санкцій за порушення вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;

18) розгляд відповідно до закону справ про адміністративні правопорушення, пов'язаних з порушенням установлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконанням приписів та постанов центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, і накладення адміністративних стягнень;

19) проведення технічного розслідування обставин і причин виникнення надзвичайних ситуацій, загибелі і травмування людей, знищення і пошкодження майна;

20) проведення перевірки наявності документів, що дають право на виконання вибухопожежонебезпечних робіт;

21) здійснення звукозапису, фото- і відеозйомки як допоміжних засобів документування правопорушень у сфері техногенної та пожежної безпеки, підготовка пропозицій щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;

22) скликання в установленому порядку та проведення нарад з питань, що належать до їх компетенції;

23) отримання в установленому порядку від центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання інформації, необхідної для виконання поставлених завдань;

24) залучення до комплексних перевірок представників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, фахівців науково-дослідних та проектних установ, інших органів державного нагляду за погодженням з їх керівниками, якщо їх повноваження на здійснення чи участь у комплексних заходах передбачені законом;

25) здійснення інших повноважень, передбачених КЦЗУ та іншими законодавчими актами.

Відповісти на запитання:

1. Які основні завдання має ДСНС України у галузі пожежної та техногенної безпеки?

2. Які основні функції має ДСНС України у галузі пожежної та техногенної безпеки?

3. Які права має ДСНС України у галузі пожежної та техногенної безпеки?

4. Які органи входять до ДСНС України?

5. Яку організаційно-штатну структуру має ДСНС України?

6. Назвіть повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки.

Практична робота № 2

КРИТЕРІЇ РОЗПОДІЛУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА СТУПЕНЕМ РИЗИКУ ВІД ПРОВАДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нормативно-правова база критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику від провадження господарської діяльності та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)

Нормативно-правова база критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику від провадження господарської діяльності та періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю):

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403.
2. Закон України від 05.04.2007 № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» із змінами та доповненнями.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.02.2012 № 306 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки» із змінами.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 № 752 «Про затвердження Методики розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю)».

Критерії розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності (далі – критерії) встановлюються з метою оцінювання ступеня ризику від провадження господарської діяльності.

Відповідно до встановлених критеріїв суб'єкти господарювання відносяться до одного з трьох ступенів ризик – високого, середнього та незначного.

Відповідно до ступеня ризику визначається періодичність здійснення заходів державного нагляду (контролю) посадовими особами ДСНС України.

Критерії оцінки ступеня ризику від впровадження господарської діяльності

Критеріями, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки:

1) упровадження такої діяльності на:

– потенційно небезпечних об'єктах, об'єктах підвищеної небезпеки, а також на об'єктах, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, за переліком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 83 «Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави»;

– об'єктах, віднесених до відповідної категорії за вибухопожежною та пожежною небезпекою (визначається відповідно до НАПБ Б.03.002-2007 «Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою»);

2) кількість осіб, які постійно або тимчасово можуть одночасно перебувати на об'єкті (визначається відповідно до ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»);

3) умовна висота будинку (визначається відповідно до ДБН В.1.1.7-2002 «Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва»);

4) площа об'єкта;

5) категорія складності будівництва (визначається відповідно до ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»);

6) наявність підземних та/або підвальних поверхів, приміщень, споруд (визначається відповідно до ДБН В.2.2-9:2009 «Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення»);

7) належність об'єкта до пам'яток архітектури та історії;

8) надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

Як, уже раніше зазначалося, відповідно до встановлених критеріїв суб'єкти господарювання відносяться до одного з трьох ступенів ризику – високого, середнього або незначного.

До суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику належать суб'єкти:

1. Які провадять діяльність на території та/або у приміщеннях, що належать їм на праві власності, володіння, користування:

– об'єктів підвищеної небезпеки та об'єктів, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави;

– промислових, складських будівель (споруд), зовнішніх установок, які за вибухопожежною небезпекою належать до категорії «А» або «Б»;

– промислових, складських будівель (споруд), зовнішніх установок, які за пожежною небезпекою належать до категорії «В», площею:

– 500 кв. метрів та більше – для промислових будівель (споруд), зовнішніх установок;

– 1000 кв. метрів та більше – для складських будівель (споруд);

– об'єктів, на яких передбачено перебування 50 або більше осіб, що мають хоча б одну з таких ознак:

– розташовані на підвальних та/або підземних поверхах;

– працюють у нічний час (з 23 по 7 годину);

– об'єктів, на яких передбачено перебування 100 або більше осіб;

– об'єктів, які є будинками та/або спорудами з умовною висотою понад 47 метрів;

– об'єктів, які є пам'яткою архітектури та/або історії національного значення.

2. Які провадять діяльність з будівництва об'єктів IV–V категорії складності.

3. Які відповідно до одержаної ліцензії мають право надавати послуги і виконувати роботи протипожежного призначення на території та/або у приміщеннях, які належать суб'єктам господарювання з високим ступенем ризику.

4. Які є державною, регіональною, комунальною, об'єктовою аварійно-рятувальною службою, а також аварійно-рятувальною службою громадської організації.

До суб'єктів господарювання із середнім ступенем ризику належать суб'єкти:

1. Які провадять діяльність на території та/або у приміщеннях, що належать їм на праві власності, володіння, користування:

– потенційно небезпечних об'єктів;

– промислових, складських будівель (споруд), зовнішніх установок, які за пожежною небезпекою належать до категорії «В», площею: від 0 до 500 кв. метрів – для промислових будівель (споруд), зовнішніх установок; від 0 до 1000 кв. метрів – для складських будівель (споруд);

– об'єктів, які розташовані на підвальних та/або підземних поверхах, у приміщеннях, спорудах, в яких передбачено перебування від п'яти до 50 осіб;

– об'єктів, у яких передбачено перебування від 50 до 100 осіб, що не належать до групи з високим ступенем ризику;

– об'єктів, які є будинками та/або спорудами з умовною висотою від 26,5 до 47 метрів включно;

– об'єктів, які є пам'яткою архітектури та/або історії місцевого значення.

2. Які провадять діяльність:

– з будівництва об'єктів I і II категорії складності, площа яких перевищує 300 кв. метрів (у тому числі вбудовані у будівлі), крім індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, індивідуальних гаражів;

– з будівництва об'єктів III категорії складності.

3. Які відповідно до одержаної ліцензії мають право надавати послуги і виконувати роботи протипожежного призначення на території та/або у приміщеннях, крім тих, які належать суб'єктам господарювання з високим ступенем ризику.

До суб'єктів господарювання з незначним ступенем ризику відносяться суб'єкти, що не належать до суб'єктів господарювання з високим та середнім ступенем ризику, а також суб'єкти, що мають сертифікати на систему управління якістю, яка відповідає вимогам нормативних документів у галузі пожежної безпеки, що регламентують порядок проектування, монтажу та технічного обслуговування систем протипожежного захисту, і загальним вимогам ДСТУ ISO 9001:2009 «Системи управління якістю. Вимоги» (ISO 9001-2008, IDT).

Розподіл суб'єктів господарювання за ступенем ризику

Розподіл суб'єктів господарювання за ступенем ризику здійснюється територіальними органами ДСНС України щороку з урахуванням:

1) даних Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів, які безкоштовно надаються Державним департаментом страхового фонду документації за запитом територіальних органів Інспекції, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 № 1288 «Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів»;

2) даних Державного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки, який відповідно до постанови Кабінету Міністрів України веде Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 956 «Про ідентифікацію та декларування об'єктів підвищеної небезпеки»;

3) результатів класифікації хімічно небезпечних об'єктів, перелік яких затверджено рішеннями комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, відповідно до наказу МНС, Мінагрополітики, Мінекономіки та Мінекоресурсів від 27.03.2001 № 73/82/64/122 «Про затвердження Методики прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті», зареєстрованого у Мін'юсті 10.04.2001 за № 326/5517;

4) узагальнених переліків потенційно небезпечних об'єктів, затверджених рішеннями комісій з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, відповідно до пункту 14 Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів, затвердженого наказом МНС від 18.12.2000 № 338, у редакції наказу МНС від 16.08.2005 № 140 «Про внесення змін до наказу МНС від 18.12.2000 № 338», зареєстрованого у Міністерстві юстиції 01.09.2005 № 970/11250, та галузевих переліків потенційно небезпечних об'єктів, які складаються відповідними центральними органами виконавчої влади;

5) іншої інформації, отриманої в ході інспекторської діяльності територіальними органами ДСНС України.

Розподіл суб'єктів господарювання здійснюється щороку станом на 25 грудня року, що передує плановому, і ведеться в спеціальному журналі обліку суб'єктів господарювання від провадження господарської діяльності від визначеного ступеня ризику (у подальшому - Журнал обліку).

За результатами розподілу суб'єктів господарювання від провадження господарської діяльності територіальні органи Інспекції за запитом суб'єктів господарювання та інших державних органів виконавчої влади безкоштовно видають довідки про віднесення суб'єктів господарювання до відповідного ступеня ризику від провадження господарської діяльності.

Відповідність внесення суб'єктів господарювання до Журналу обліку перевіряється ДСНС України під час перевірок готовності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які забезпечують створення функціональних і територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту відповідно до Інструкції з перевірки та оцінки готовності функціональних і територіальних підсистем єдиної системи цивільного захисту, затвердженої наказом МНС від 15.08.2007 № 558, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України від 11.10.2007 № 1162/14429.

Планові заходи державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері техногенної та пожежної безпеки здійснюються з такою періодичністю:

- з високим ступенем ризику – не частіше ніж один раз на рік;
- із середнім ступенем ризику – не частіше ніж один раз на три роки;
- з незначним ступенем ризику – не частіше ніж один раз на п'ять років.

У разі коли планові заходи державного нагляду (контролю) за додержанням суб'єктами господарювання законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки і додержанням ними ліцензійних умов здійснюються протягом одного календарного року, зазначені заходи здійснюються одночасно.

У разі коли за результатами не менш як двох останніх планових заходів державного нагляду (контролю), проведених протягом останніх двох років, не виявлено фактів порушення вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, ліцензійних умов, наступна планова перевірка такого суб'єкта господарювання проводиться не раніше ніж через установлений для відповідного ступеня ризику період, збільшений у 1,5 рази.

У разі коли суб'єкт господарювання може бути віднесений одночасно до двох або більше ступенів ризику, такий суб'єкт належить до більш високого ступеня ризику з числа тих, до яких він може бути віднесений.

Завдання відповісти на запитання

1. Охарактеризуйте нормативно-правову базу критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику від провадження господарської діяльності.

2. За якими критеріями оцінюється ступень ризику від провадження господарської діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки.

3. Які суб'єкти господарювання відносяться до суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику?

4. Які суб'єкти господарювання відносяться до суб'єктів господарювання з середнім та незначним ступенем ризику?

5. Яким чином відбувається розподіл суб'єктів господарювання за ступенем ризику?

6. З якою періодичністю здійснюються заходи державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів господарювання?

Практична робота № 3

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕДУР ПАСПОРТИЗАЦІЇ, ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ДЕКЛАРУВАННЯ ПОТЕНЦІЙНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ОБ'ЄКТІВ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЩОДО РОЗРОБКИ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЛАНУ ЛОКАЛІЗАЦІЇ І ЛІКВІДАЦІЇ АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА АВАРІЙ

Паспортизація потенційно небезпечних об'єктів

Паспортизація діючих об'єктів господарської діяльності, на яких є реальна загроза виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру, проводиться для вжиття заходів щодо запобігання НС і оперативного реагування на них та кваліфікованої ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів, здійснення їх обліку згідно з Положенням про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів, затвердженим наказом МНС України від 18.12.2000 № 338, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24.01.2001 № 62/5253.

***Потенційно небезпечний об'єкт (далі – ПНО)** – це об'єкт, на якому можуть використовуватися або виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються небезпечні речовини, біологічні препарати, а також інші об'єкти, що за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварії.*

***Небезпечна речовина** – це хімічна, токсична, вибухова, окислювальна, горюча речовина, біологічні агенти та речовини біологічного походження (біохімічні, мікробіологічні, біотехнологічні препарати, патогенні для людей і тварин мікроорганізми тощо), які становлять небезпеку для життя і здоров'я людей та довкілля, сукупність властивостей речовин і/або особливостей їх стану, внаслідок яких за певних обставин може створитися загроза життю і здоров'ю людей, довкіллю, матеріальним та культурним цінностям.*

Паспортизація ПНО являє собою процедуру підготовки і надання паспорта потенційно небезпечного об'єкта, форма якого повинна відповідати виду господарської діяльності окремого об'єкта (1 НС – підприємство, 2 НС – вугільна шахта, 3 НС – гідротехнічний об'єкт, 4НС – кар'єр, 5 НС – автозаправна станція, 6 НС – сухопутний тунель, 7НС – міст, віадук, шляхопровід, 8 НС – залізнична станція, 9НС – магістральний трубопровід, 9 НС – відгалуження від магістрального трубопроводу).

***Паспорт ПНО** – це документ визначеної форми, який містить структуровані дані про окремих потенційно небезпечний об'єкт.*

Форми паспортів ПНО розміщуються на офіційному сайті ДСНС України.

Паспорт ПНО заповнюється державною мовою з обов'язковою вказівкою повної офіційної і скороченої назв об'єкта, з додержанням вимог щодо чіткості заповнення та однозначного тлумачення наведеної інформації.

Заповнений у повному обсязі (усі графи) паспорт ПНО має бути завірений підписом керівника та печаткою.

Відповідальна особа ПНО, яка має декілька окремо розташованих ПНО, оформляє відповідну форму паспорта на кожний об'єкт з обов'язковою вказівкою на його фактичне місцезнаходження.

***Відповідальні особи ПНО** – це юридичні або фізичні особи, які є власниками ПНО або за якими ці об'єкти закріплені на правах повного господарського відання або оперативного управління чи перебувають у їх володінні та користуванні.*

Паспорт ПНО підлягає переоформленню кожні п'ять років. У разі будь-яких змін характеристик ПНО відповідальні особи ПНО зобов'язані у десятиденний термін скласти та надіслати до місцевих органів державного нагляду у сфері ЦЗ та Науково-дослідного, проектно-конструкторського та технологічного інституту мікрографії Повідомлення про зміни у паспорті потенційно небезпечного об'єкта.

Після закінчення паспортизації і реєстрації ПНО у Державному реєстрі ПНО (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 № 1288 «Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів») суб'єкту господарювання, що є власником ПНО надається Свідоцтво про реєстрацію ПНО у Державному реєстрі потенційно небезпечних об'єктів.

***Державний реєстр ПНО** – це автоматизована інформаційно-довідкова система обліку та обробки інформації щодо потенційно небезпечних об'єктів.*

Під час реєстрації Державний департамент страхового фонду документації надає ПНО окремих реєстраційний номер, який зберігається у реєстрі до повної ліквідації небезпечного об'єкта.

Паспорт ПНО та свідоцтво про реєстрацію в Державному департаменті страхового фонду документації залучається до наглядової справи ПНО.

Ідентифікація ПНО – це процедура виявлення на об’єкті джерел та чинників небезпеки, на підставі яких об’єкт визнається потенційно небезпечним.

Ідентифікація ПНО проводиться для всіх суб’єктів господарської діяльності, у власності, або користуванні яких є об’єкти, де можуть використовуватися, виготовлятися, перероблятися, зберігатися або транспортуватися небезпечні речовини. Ідентифікація ПНО проводиться також для всіх суб’єктів господарської діяльності, які мають намір розпочати будівництво таких об’єктів.

Порядок процедури ідентифікації ПНО визначений Наказом МНС України від 23.02.06 № 98 «Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об’єктів», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 20.03.2006 № 286/12160.

Ідентифікація ПНО передбачає аналіз структури об’єкту та характер його функціонування.

У процесі ідентифікації розглядаються і ураховуються внутрішні і зовнішні чинники небезпеки. Внутрішні чинники небезпеки характеризують небезпечність будов, споруд, обладнання, технологічних процесів об’єкта та речовин, що виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на його території. Зовнішні чинники небезпеки безпосередньо не пов’язані з функціонуванням об’єкта, але можуть ініціювати виникнення надзвичайних ситуацій та негативно впливати на їх розвиток. До зовнішніх чинників належать природні явища та аварії на об’єктах, які розташовані поблизу. На основі проведеного аналізу встановлюється наявність або відсутність джерел небезпеки, які за певних обставин можуть бути причиною виникнення надзвичайних ситуацій, а також визначення їх можливих рівнів.

Відповідальні особи об’єктів господарської діяльності, які проводять ідентифікацію, узгоджують результати ідентифікації з місцевими органами державного нагляду у сфері цивільного захисту.

Об’єкт господарської діяльності – це виробництва, цехи, споруди і будови, які використовуються юридичною особою або фізичною особою - підприємцем для виробничої, науково-дослідницької, комерційної або іншої діяльності.

Об’єкт ідентифікується як ПНО за наявності у його складі хоча б одного джерела небезпеки, яке може спричинити НС об’єктового, місцевого, регіонального або державного рівнів.

За результатами ідентифікації ПНО складається Повідомлення про результати ідентифікації щодо визначення потенційної небезпеки, яке узгоджується з відповідним місцевим органом державного нагляду у сфері цивільного захисту. Один примірник Повідомлення про результати ідентифікації щодо визначення потенційної небезпеки залишається на підприємстві, другий примірник надається місцевому органу державного нагляду у сфері цивільного захисту для організації обліку і планових перевірок ПНО.

Місцеві органи державного нагляду у сфері цивільного захисту на основі отриманих Повідомлень про результати ідентифікації щодо визначення потенційної небезпеки складають та щороку уточнюють переліки ПНО і подають їх до відповідного територіального органу державного нагляду у сфері цивільного захисту.

Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки

Якщо об'єкт визнаний Потенційно небезпечним, проводиться ідентифікація його як об'єкта підвищеної небезпеки. Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 956 «Про ідентифікацію та декларування об'єктів підвищеної небезпеки».

***Об'єкт підвищеної небезпеки (далі – ОПН)** – об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти, на яких є реальна загроза виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру.*

Порогова маса небезпечних речовин – це нормативно встановлена маса окремої небезпечної речовини або категорії небезпечних речовин чи сумарна маса небезпечних речовин різних категорій.

***Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки** – це порядок визначення об'єктів підвищеної небезпеки серед потенційно небезпечних об'єктів.*

Під час проведення ідентифікації за відповідними методиками проводяться розрахунки сумарної маси небезпечних речовин, що використовуються, транспортуються, або виробляються на підприємстві.

Якщо сумарна маса небезпечних речовин дорівнює, або перевищує встановлений норматив, таке підприємство визнається ПНО відповідного класу. За результатами розрахунків складається повідомлення про результати ідентифікації за формою ОПН-1 і надсилається у двотижневий термін відповідним територіальним органам Держпраці, ДСНС України, Держекоінспекції, Державної санітарно-епідеміологічної служби, Держархбудінспекції, а також відповідній місцевій держадміністрації або виконавчому органу місцевої ради.

Форма повідомлення про результати ідентифікації ОПН визначена у Додатку 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 956 «Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки».

Порядок декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки

Суб'єкт господарської діяльності, у власності або користуванні якого є хоча б один ОПН організовує розроблення і складання Декларації безпеки об'єкта підвищеної небезпеки (далі – Декларація безпеки).

Розробка та складання Декларацій безпеки регламентуються постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 956 «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки».

Декларація безпеки розробляється лише для ОПН. Для ОПН, що експлуатуються, декларація безпеки складається як самостійний документ, а для ОПН, що будуються (реконструюються, ліквідуються), – як складова частина відповідної проектної документації.

Декларація безпеки повинна включати:

- 1) результати всебічного дослідження ступеня небезпеки та оцінки рівня ризику;
- 2) оцінку готовності до експлуатації ОПН відповідно до вимог безпеки промислових об'єктів;
- 3) перелік прийнятих з метою зниження рівня ризику рішень і здійснених з метою запобігання аваріям заходів;
- 4) відомості про заходи щодо локалізації і ліквідації можливих наслідків аварій.

В обов'язковому порядку Декларація безпеки повинна пройти експертизу повноти дослідження ступеня небезпеки, оцінки рівня ризику, обґрунтованості та достатності прийнятих рішень щодо зменшення рівня ризику, готовності до локалізації і ліквідації наслідків аварій.

Декларація безпеки переглядається один раз на п'ять років та повинна переглядатися, уточнюватися, або розроблятися в інші терміни у разі зміни умов діяльності, що призводять до підвищення або зниження ступеня небезпеки та рівня ризику, зміни та/або набрання чинності нормативно-правовими актами, що впливають на зміст відомостей декларації безпеки, будівництва в прилеглих районах нових підприємств (об'єктів) якщо це впливає на зміст відомостей, поданих у декларації безпеки.

Оригінал декларації безпеки та висновок експертизи, а також копії документів, що підтверджують передачу зазначених документів уповноваженим органам, зберігаються протягом 25 років.

Нормативно-правова база щодо розробки плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій

З 06.11.2012 на підставі наказу Міністерства юстиції України від 13.11.2012 №1672/5 втратило чинність Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій, затверджено наказом Комітету по нагляду за охороною праці України від 17.06.1999 № 112, що входило до Реєстру нормативно-правових актів з охорони праці під шифром НПАОП 0.00-4.33-99.

Сьогодні базовими нормативними документами, що визначають вимоги щодо розробки суб'єктами господарювання плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій та аварій (далі – ПЛАС) на небезпечних територіях є стаття 11 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001

№ 2245-III та Правила техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях, затверджені наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 15.08.2007 № 557, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 3 вересня 2007 № 1006/14273 (далі – Правила № 557).

Стаття 11 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» містить наступні вимоги. У порядку реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру суб'єкт господарської діяльності, а також підприємства, установи, організації, які планують експлуатувати хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки, одночасно з розробленням декларації безпеки розробляють і затверджують план локалізації і ліквідації аварій для кожного об'єкта підвищеної небезпеки, який вони експлуатують або планують експлуатувати. План локалізації і ліквідації аварій погоджують центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сферах цивільного захисту, пожежної і техногенної безпеки (Державна служба України з надзвичайних ситуацій). ПЛАС переглядається кожні 5 років, але може переглядатися або уточнюватися до закінчення 5 років з дати його розроблення у разі: змін в умовах діяльності суб'єкта господарської діяльності незалежно від їх причин, що призводять до необхідності зміни відомостей, які містяться у плані локалізації і ліквідації аварій; внесення змін до чинних або прийняття нових нормативно-правових актів, що впливають на зміст плану локалізації і ліквідації аварій; висунення обґрунтованих вимог щодо плану локалізації і ліквідації аварій органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Аналогічно, відповідно до п. 3.1.1 Порядку № 557 «керівники потенційно небезпечних об'єктів або об'єктів підвищеної небезпеки, окрім проведення ідентифікації та паспортизації об'єктів, повинні забезпечити розробку ПЛАС, розробку спеціальних заходів протиаварійного захисту відповідно до ПЛАС та інформування органів, що відповідають за дії щодо локалізації та ліквідації аварії, про аварійні ситуації, які пов'язані з небезпечними речовинами і можуть завдати шкоди життю та здоров'ю населення і навколишньому середовищу».

Таким чином, ПЛАС розробляє та затверджує суб'єкт господарської діяльності, який експлуатує або планує експлуатувати хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки, тобто може розробляти та затверджувати орендатор об'єкта підвищеної небезпеки.

Хоча Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій у новій редакції ДСНС України не існує, але використовувати суб'єктом господарювання старого Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій, затвердженого наказом Комітету по нагляду за охороною праці України від 17.06.1999 № 112, чинне законодавством не забороняє.

Відповісти на запитання

1. Що таке потенційно небезпечний об'єкт?
2. Що таке небезпечна речовина?
3. Що таке Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів?
4. Що таке джерело небезпеки?
5. Що таке чинники небезпеки?
6. Що таке ідентифікація потенційно небезпечного об'єкта?
7. Які нормативно-правові акти використовують у процесі ідентифікації ПНО?
8. Обґрунтуйте порядок проведення паспортизації потенційно небезпечних об'єктів
9. До яких потенційно небезпечних об'єктів не застосовуються вимоги Порядку ідентифікації та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки?
10. В якому разі потенційно небезпечний об'єкт вважається об'єктом підвищеної небезпеки відповідного класу?
11. Протягом якого терміну суб'єктом господарської діяльності зберігаються результати ідентифікації об'єкта?
12. В яких випадках відбувається виключення об'єкта підвищеної небезпеки з Державного реєстру об'єктів підвищеної?
13. На основі чого складається декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки?
14. В якому випадку декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки складається як самостійний документ, а якому як складова частина відповідної проектної документації?
15. Що повинна включати декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки?
16. В який термін декларація безпеки об'єкта підвищеної небезпеки переглядається суб'єктом господарської діяльності?
17. Протягом якого терміну суб'єктом господарської діяльності зберігаються оригінал декларації безпеки об'єкта підвищеної небезпеки та висновку експертизи, а також копії документів, що підтверджують передачу зазначених документів уповноваженим органам?
18. Обґрунтуйте нормативно-правову базу щодо розробки плану локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій.

Практична робота № 4

ЗАСТОСУВАННЯ ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЯКИЙ ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД У СФЕРАХ ТЕХНОГЕННОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАХОДІВ РЕАГУВАННЯ

1 липня 2013 року в українському законодавстві відбулися зміни, що повністю змінили підхід до здійснення державного нагляду у сфері

господарської діяльності. Набрали чинності одночасно два закони, а саме: Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кодексу цивільного захисту України» від 02 жовтня 2012 № 5404-VI, а також Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення обмежень у провадженні господарської діяльності» від 20.06.2013 № 353-VII.

Ці закони змінили процедуру здійснення заходів державного нагляду та оформлення їх результатів. Основним нововведенням вищезазначених Законів стали зміни в проведенні процедури повного або часткового зупинення виробництва (виготовлення), реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг, а також запровадження процедури підтвердження обґрунтованості вжитих органом державного нагляду (контролю) заходів реагування.

Нормативно-правова база щодо застосування заходів реагування

Застосування посадовими особами центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки заходів реагування визначено:

1. Кодексом цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403;
2. Кодексом адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV;
3. Законом України від 05.04.2007 № 877-V «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» із змінами та доповненнями;

Під час вивчення цієї теми, ми будемо застосовувати такі поняття:

1) **заходи реагування** – заходи, направлені на забезпечення техногенної та пожежної безпеки, шляхом звернення до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей;

2) **адміністративний позов** – звернення до адміністративного суду про захист прав, свобод та інтересів або на виконання повноважень у публічно-правових відносинах;

3) **адміністративний суд** – суд загальної юрисдикції, до компетенції якого Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) віднесено розгляд і вирішення адміністративних справ;

4) **зупинення** – захід, що застосовується на підставі постанови адміністративного суду, яка унеможливорює подальшу роботу підприємств,

окремих виробництв, виробничих дільниць, експлуатацію будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей, до повного усунення порушень;

5) **постанова** – письмове рішення суду будь-якої інстанції в адміністративній справі, у якому вирішуються вимоги адміністративного позову;

6) **постанова про застосування заходів реагування (далі – постанова)** – обов'язкова для виконання постанова адміністративного суду відповідному керівнику (власнику) або уповноваженим особам суб'єкта господарювання, фізичним особам – підприємцям та громадянам, що засвідчує порушення встановлених правил техногенної та/або пожежної безпеки, щодо зупинення роботи (експлуатації) шляхом застосування заходів реагування;

7) **виконання постанови про застосування заходів реагування** – вжиття керівником (власником) об'єкта заходів щодо усунення порушень норм та правил техногенної та/або пожежної безпеки, викладених у констатуючій частині постанови про застосування заходів реагування, та здійснення посадовою особою центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки, указаних у розпорядчій частині щодо зупинення роботи (експлуатації) на відповідному об'єкті, та встановлення нею контролю;

8) **приведення постанови про застосування заходів реагування у дію** – здійснення посадовою особою центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки щодо зупинення роботи (експлуатації) на відповідному об'єкті шляхом опечатування, опломбування, знеструмлення.

Права посадових осіб центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки при застосуванні заходів реагування

Відповідно до ч. 2 статті 68 КЦЗУ у разі встановлення порушення вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, що створює загрозу життю та здоров'ю людей, посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки, звертаються до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, споруд, окремих приміщень, випуску та реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту у порядку, встановленому законом.

Відповідно до статті 70 КЦЗУ підставою для звернення центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, об'єктів, окремих виробництв, цехів, діляниць, експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів є:

1) недотримання вимог пожежної безпеки, визначених КЦЗУ, іншими нормативно-правовими актами, стандартами, нормами і правилами;

2) порушення вимог пожежної безпеки, передбачених стандартами, нормами і правилами, під час будівництва приміщень, будівель та споруд виробничого призначення;

3) випуск і реалізація вибухопожежонебезпечної продукції та продукції протипожежного призначення з відхиленням від стандартів чи технічних умов або без даних щодо відповідності такої продукції вимогам пожежної безпеки;

4) нездійснення заходів щодо захисту персоналу від шкідливого впливу ймовірних надзвичайних ситуацій;

5) відсутність на виробництвах, на яких застосовуються небезпечні речовини, паспортів (формулярів) на обладнання та апаратуру або систем із забезпечення їх безперебійної (безаварійної) роботи;

6) невідповідність кількості засобів індивідуального захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин нормам забезпечення ними працівників суб'єкта господарювання, їх непридатність або відсутність;

7) порушення правил поводження з небезпечними речовинами;

8) відсутність або непридатність до використання засобів індивідуального захисту в осіб, які здійснюють обслуговування потенційно небезпечних об'єктів або об'єктів підвищеної небезпеки, а також в осіб, участь яких у ліквідації наслідків надзвичайної ситуації передбачена планом локалізації і ліквідації наслідків аварій;

9) відсутність на об'єкті підвищеної небезпеки диспетчерської служби або її неготовність до виконання покладених на неї завдань, у тому числі через відсутність відповідних документів, приладів, обладнання або засобів індивідуального захисту;

10) неготовність до використання за призначенням аварійно-рятувальної техніки, засобів цивільного захисту, а також обладнання, призначеного для забезпечення безпеки суб'єктів господарювання;

11) проведення робіт з будівництва будинків та споруд, розміщення інших небезпечних об'єктів, інженерних і транспортних комунікацій, які порушують встановлений законодавством з питань техногенної безпеки порядок їх проведення або проведення яких створює загрозу безпеці населення, суб'єктам господарювання, обладнанню та майну, що в них перебувають.

Відповідно до пункту другого частини другої статті 18 КАСУ адміністративні справи про застосування у випадках, передбачених законом, заходів реагування у сфері державного нагляду (контролю), якщо вони можуть

бути застосовані виключно за судовим рішенням підсудні окружним адміністративним судам.

Права та обов'язки посадових осіб центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки при застосуванні заходів реагування визначаються в їх посадових інструкціях відповідно до законодавства України.

Порядок оформлення адміністративних позовів щодо застосування заходів реагування

Підготовка адміністративних позовів щодо застосування заходів реагування при виявленні порушення вимог законодавства з питань пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту і діяльності аварійно-рятувальних служб здійснюється центральним органом виконавчої влади, який здійснює державний нагляд (контроль) у визначеній сфері, та його територіальними органами в Автономній Республіці Крим, областях, містах Київ та Севастополь.

Відповідно до абзацу другого частини другої статті 99 КАСУ адміністративний позов готується протягом п'ятнадцяти днів з дня виявлення органами державного нагляду (контролю) у сфері пожежної і техногенної безпеки порушення вимог законодавства у сфері пожежної та техногенної безпеки за наслідками оформлення акту складеного за результатами проведення планової (позапланової) перевірки щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Відповідно до частини першої статті 106 КАСУ адміністративний позов має містити наступне:

1) найменування адміністративного суду, до якого подається позовна заява;

2) ім'я (найменування) позивача (відповідного органу державного нагляду (контролю) у сфері пожежної і техногенної безпеки), поштову адресу, а також номер засобу зв'язку, адресу електронної пошти, якщо такі є;

3) ім'я (найменування) відповідача – особи прав, свобод, інтересів чи обов'язків якої стосується адміністративний позов, поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі відомі;

4) зміст позовних вимог і виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги щодо застосування заходу реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, споруд, окремих приміщень, випуску та реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту;

5) порушення, які є підставою для застосування санкцій за порушення вимог законодавства з питань пожежної та техногенної безпеки, з посиланням на пункти, та зазначенням повної назви нормативно-правового акту (після повної назви нормативно-правового акту допускається за текстом вказувати

його скорочену назву), зазначаються порушення з термінами їх усунення, які раніше пропонувалися приписом уповноважених органів, а також інші порушення правил пожежної та техногенної безпеки, а в разі подання позову до декількох відповідачів, – зміст позовних вимог щодо кожного з відповідачів;

6) пропозиції щодо покладання виконання судового рішення на орган державного нагляду (контролю) у сфері пожежної і техногенної безпеки, а також щодо способу, строку і порядку виконання судового рішення, здійснення контролю за його виконанням;

7) докази на підтвердження обставин, якими обґрунтовуються позовні вимоги, а в разі неможливості – посилання на докази, які позивач не може самотійно надати, із зазначенням причин неможливості подання таких доказів;

8) у разі необхідності – клопотання про призначення судової експертизи; про витребування доказів, про виклик свідків тощо;

9) перелік документів та інших матеріалів, що додаються.

Перелік документів та матеріалів, що додаються до позовної заяви, обов'язково має містити:

1) документ, що підтверджує сплату судового збору (судовий збір сплачується в порядку, визначеному Законом України «Про судовий збір»);

2) документ, що підтверджує надіслання рекомендованим листом з повідомленням про вручення відповідачу і третім особам копії позовної заяви та доданих до неї документів;

3) копії завірених у встановленому порядку акту (довідки), припису на усунення порушень за результатами проведеної перевірки;

4) довіреність, що підтверджує повноваження представника органу державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.

Адміністративний позов підписується керівником територіального органу ДСНС України, або його заступником - головним державним інспектором з нагляду у сфері пожежної та техногенної безпеки відповідної адміністративно-територіальної одиниці за довіреністю, за наявності візи керівника юридичної служби відповідного територіального органу ДСНС України. Матеріали здаються до відповідного окружного адміністративного суду з проставлянням відмітки про отримання адміністративного позову, або направляються поштою рекомендованим листом з повідомленням про вручення. Якщо позовна заява подається уповноваженим представником позивача, то у ній зазначаються прізвище ім'я по батькові представника, його поштова адреса, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є.

Судове провадження по адміністративним справам щодо застосування заходів реагування

Відповідно до статті 183-2 КАСУ адміністративні справи щодо застосування заходів реагування у сфері державного нагляду (контролю), у випадках передбачених законом розглядаються у порядку скороченого провадження.

Про відкриття скороченого провадження суд виносить ухвалу, копія якої разом з копією позовної заяви та доданих до неї документів невідкладно надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення відповідачу. В ухвалі в обов'язковому порядку зазначаються строк подання заперечення проти позову, порядок його подання, а також наслідки неподання такого заперечення. Відповідач у десятиденний строк з дня одержання такої ухвали та копій документів може подати заперечення проти позову та необхідні документи або заяву про визнання позову. Якщо справа розглядається судом за місцезнаходженням відповідача, то заперечення проти позову чи заява про визнання позову мають бути подані безпосередньо до канцелярії суду.

Суддя розглядає справу в порядку скороченого провадження одноособово, без проведення судового засідання та виклику осіб, які беруть участь у справі. За результатами розгляду справи у скороченому провадженні суддя, оцінивши повідомлені позивачем, відповідачем обставини, за наявності достатніх підстав приймає законне судове рішення. У разі недостатності повідомлених позивачем обставин або якщо за результатами розгляду поданого відповідачем заперечення суд прийде до висновку про неможливість ухвалення законного судового рішення без проведення судового засідання та виклику осіб, які беруть участь у справі, суд розглядає справу за загальними правилами КАСУ про що постановляє ухвалу, яка не підлягає оскарженню.

Справа повинна бути розглянута у порядку скороченого провадження протягом таких строків:

1) не пізніше наступного дня з дня надходження до суду заяви відповідача про визнання позову;

2) не пізніше трьох днів з дня закінчення десятиденного строку з дня одержання ухвали, якщо до суду не було подано заперечення відповідача та за умови, що справа розглядається судом за місцезнаходженням відповідача;

3) не пізніше трьох днів – у разі якщо протягом семи днів з дня закінчення десятиденного строку з дня одержання ухвали, до суду не надійшло заперечення відповідача та за умови, що справа не розглядається судом за місцезнаходженням відповідача;

4) не пізніше п'яти днів з дня подання відповідачем заперечення проти позову.

У постанові, прийнятій у скороченому провадженні зазначаються:

1) день, час та місце її ухвалення;

2) найменування адміністративного суду, прізвище та ініціали судді, який ухвалив постанову;

3) найменування суб'єкта владних повноважень, який звернувся з адміністративним позовом, ім'я (найменування) особи, прав, свобод, інтересів чи обов'язків якої стосується адміністративний позов;

4) зміст вимог адміністративного позову;

5) положення закону, якими керувався суд і на підставі яких ухвалено постанову;

6) висновок суду про повне або часткове задоволення чи відмову в задоволенні вимог адміністративного позову з посиланням на досліджені судом докази;

7) висновок суду про розподіл судових витрат;

8) строк набрання постановою законної сили та порядок її оскарження.

Постанова складається та підписується у день її прийняття, а її копії не пізніше наступного дня надсилаються сторонам рекомендованим листом із повідомленням.

Відповідно до пункту 10 частини першої статті 256 КАСУ постанови суду щодо повного або часткового зупинення роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих ділянок, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, ділянок, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо це загрожує життю та/або здоров'ю людей виконуються негайно.

Відповідно до частини другої статті 257 КАСУ судові рішення, яке набрало законної сили або яке належить виконати негайно, є підставою для його виконання.

Відповідно статті 258 КАСУ за судовим рішенням, яке належить виконати негайно та яке підлягає примусовому виконанню в порядку, передбаченому Законом України «Про виконавче провадження», за заявою осіб, на користь яких воно ухвалено, видається один виконавчий лист. Виконавчий лист видається судом першої інстанції.

У разі подачі особою, прав, свобод, інтересів чи обов'язків якої стосується захід реагування, заяви про скасування заходу реагування, застосованого судом за результатом розгляду справи, з моменту повідомлення осіб, які беруть участь у справі, але не пізніше як за три дні до вирішення порушеного питання адміністративним судом по суті, уповноваженою особою органу державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки подаються до суду письмові пояснення, доводи та заперечення щодо розгляду заяви про скасування заходів реагування.

У разі покладання обов'язку виконання судового рішення на органи державного нагляду (контролю) у сфері пожежної і техногенної безпеки, рішення виконується у термін та спосіб, визначений судом, вживаються заходи щодо здійснення контролю за його виконанням з урахуванням вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

Оскарження постанови про застосування заходів реагування

Постанова за результатами скороченого провадження може бути оскаржена сторонами в апеляційному порядку протягом десяти днів.

Апеляційна скарга на постанову суду першої інстанції подається протягом десяти днів з дня її проголошення. Строк для подання апеляційної скарги стороною або іншою особою, яка брала участь у справі, обчислюється з моменту отримання копії постанови.

Апеляційна скарга розглядається апеляційним судом у строк не більше трьох днів з дня відкриття апеляційного провадження.

Вимоги до апеляційної скарги:

1. Апеляційна скарга подається у письмовій формі.

2. В апеляційній скарзі зазначаються: найменування адміністративного суду апеляційної інстанції, до якого подається скарга; ім'я (найменування), поштова адреса особи, яка подає апеляційну скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; вимоги особи, яка подає апеляційну скаргу, до суду апеляційної інстанції; обґрунтування вимог особи, яка подала апеляційну скаргу, із зазначенням того, у чому полягає неправильність чи неповнота дослідження доказів і встановлення обставин у справі та (або) застосування норм права; у разі необхідності – клопотання особи, яка подає апеляційну скаргу, про витребування нових доказів, про виклик свідків тощо; перелік матеріалів, які додаються.

3. В апеляційній скарзі зазначається, чи бажає особа взяти участь у судовому засіданні суду апеляційної інстанції, чи просить суд розглянути справу за її відсутності.

4. Якщо в апеляційній скарзі наводяться нові докази, які не були надані суду першої інстанції, то у ній зазначається причина, з якої ці докази не були надані.

5. Апеляційна скарга підписується особою, яка її подає, або її представником, який додає оформлений належним чином документ про свої повноваження, якщо цей документ не подавався раніше. В апеляційній скарзі зазначається дата її подання.

6. До апеляційної скарги додаються її копії відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі. До апеляційної скарги обов'язково додається документ, що підтверджує сплату судового збору відповідно до вимог Закону України «Про судовий збір», довіреність, що підтверджує повноваження представника органу державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки.

У разі оскарження в апеляційному порядку постанови, прийнятої у скороченому провадженні, судові рішення апеляційної інстанції по такій справі є остаточним і оскарженню не підлягає.

За наслідками розгляду апеляційної скарги на постанову суду першої інстанції суд апеляційної інстанції має право:

1) залишити апеляційну скаргу без задоволення, а постанову суду – без змін;

2) змінити постанову суду;

3) скасувати її та прийняти нову постанову суду;

- 4) скасувати постанову суду і залишити позовну заяву без розгляду або закрити провадження у справі;
- 5) визнати постанову суду не чинною і закрити провадження у справі.

**Після опрацювання матеріалів практичної роботи
відповісти на запитання**

1. Охарактеризуйте нормативно-правову базу щодо застосування заходів реагування.
2. Назвіть права посадових осіб центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки при застосуванні заходів реагування.
3. Охарактеризуйте порядок оформлення адміністративних позовів щодо застосування заходів реагування.
4. Охарактеризуйте порядок судового провадження по адміністративним справам щодо застосування заходів реагування.
5. Охарактеризуйте порядок оскарження постанови про застосування заходів реагування.
6. Які права має ДСНС України у галузі пожежної та техногенної безпеки?
7. Які органи входять до ДСНС України?
8. Яку організаційно-штатну структуру має ДСНС України?
9. Назвіть повноваження центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».
4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 № 877-V із змінами та доповненнями.
5. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI.
6. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII.

Навчально-виробниче видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання практичних робіт та самостійної роботи

з навчальної дисципліни

**«ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ»**

*(для студентів денної та заочної форм навчання,
спеціальності 263 – Цивільна безпека,
освітньої програми «Цивільний захист»)*

Укладач **НЕСТЕРЕНКО** Світлана Володимирівна

Відповідальний за випуск *В. Е. Абракітов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2020, поз. 185М

Підп. до друку 24.12.2019. Формат 60 × 84/16.

Друк на ризографії. Ум. друк. арк. 2,5.

Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.